

תבא

ולקחת מראשית כל פרי האדמה וכו' ושמת בטנא. ראיתי מדקדקים למה כתוב פרי האדמה הלא רוב שבעת המינים פרי העץ נינהו. וכן הקשה הפנים יפות. ונ"ל דאיתא ברמב"ם שאם הביא הבכורים בכלי סידר השעורים בשולי הכלי ולמעלה מהם החטים ואח"כ תאנים ורמונים ע"ש והוא מתוספתא. וזוהי כונת הכתוב ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו' ושמת בטנא שיהא פרי האדמה מונחים למטה בטנא. או יאמר דאיתא בירושלמי שגם בוסר יכול להפריש בכורים. וידוע דבוסר מברכים עליו בורא פרי האדמה לזה אמר ולקחת מראשית כל פרי האדמה דהיינו שאף בוסר יכולים להפריש. וגם זה נכון.

הגדתי היום וכו' כי באתי אל הארץ וכו' לאבותינו לתת לנו. נ"ל דאיתא ברש"י בפ' בראשית שהאומות טענו שארץ ז' עממים גזלה בידינו, ואיתא במס' בכורים שגולן פטור מבכורים. וזה שאומר הגדתי היום בהבאת הבכורים עצמם שלא מן הגזל. כי ארץ ישראל שלנו היא. ומסיים לאבותינו לתת לנו לאפוקי מהאומות ודוק.

וענית ואמרת וכו' ויהי שם לגוי גדול עצום ורב וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה. ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה וכו'. ודרשו חז"ל ביד חזקה אלו עשר מכות. ונ"ל שהקשו הראשונים למה הכה ד' את מצרים במכות, הלא הוא בעצמו אמר לאברהם אבינו ועבדום וענו אותם. ותרץ הרמב"ן בפ' וירא שהשי"ת קצף עליהם מעט והם עזרו לרעה שענו אותם הרבה יותר מדאי. ונ"ל להסביר שד' קצב להם עבודה שיש בה כדי הקושי לאנשים מועטים וברוב רחמיו עליהם הרבה אותם וחלק את הענוי והעבודה לכמה אנשים וממילא מגיע לכל אחד רק מעט. אבל המצרים עבדו בהם עבודה קשה ושמו את העבודה על כלם. וזה ה' כבר שלא כדון. וזה פרוש הכתוב ויהי שם לגוי גדול עצום ורב וירעו אותנו המצרים ויתנו עלינו עבודה קשה על כל או"א ויוציאנו ד' ממצרים ביד חזקה. וא"כ הצור תמים פעלו. ודוק.

היום הזה ה' אלוקיך מצוך לעשות. את החוקים וגו' את ה' האמרת היום. עיין באבן עזרא דתיבת האמרת כפשוטו לשון אמירה. ונ"ל דהנה פרשה זו י"ל דנמשכת למעלה על פרשת בכורים, דראשית הבאת בכורים היה בשבועות, ובשבועות היה קבלת התורה, ולזה אמר הכתוב בכאן היום הזה ה' אלוקיך מצוך וא"ש. והנה נראה לי דקריאת הפרשה של בכורים, שהיתה דוקא בעזרה כידוע, א"כ היה צ"ל את השם ככתבו ממש, ע"ד דאמרו בסוטה בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך, ודרשו שם המקרא מסורס, היינו בכל מקום אשר אבוא

[אח"ח 234567]

אליך וברכתך אזכיר את שמי ממש ככתבו, וא"כ הקריאה של הבכורים ג"כ צריך להיות ככתבו, זהו וה' האמרת היום, דהיינו שאמרת אותו דרך חבה ככתבו ממש, ובזה נ"ל פירוש סיום הפרשה ולתתך עליון על כל הגוים, אשר קשה איך מדמה ישראל עם קדושים לגויי הארץ, ומה מעלה הוא אם יהיו הם יותר במעלה מהגוים, אבל להנ"ל ג"ל דבאמת אנחנו עם קדוש כל אחד ואחד, יכול להוציא את השם ככתבו, הנהנים בדוכן, וישראל בהבאת בכורים, אבל הגרים אף שמביאים בכורים אינם קוראים, וא"כ יש לנו מעלה יתירה, וזהו ולתתך עליון היינו אף על גירי האמת וצדק, וא"ש.

[אח"ח 234567]

ארור לקח שחד להכות נפש דם נקי וכו' ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת. נ"ל כמו שמצינו בהושע פרק א' פסוק ד' ופקדתי את דמי יורעאל על בית יהוא. ופירש"י שם את דמי אחאב שהרג יהוא על שעבדו את הבעל, והלכו הוא ובניו אחריו ועבדו ג"כ ע"ז לכך אני חושב עליהם דמי אחאב כדם נקי. וא"כ מצינו שאף מי שהורג את המחויב מיתה והוא בעצמו עושה העבירה הזאת נחשב לו כדם נקי. וז"ש הכתוב להכות נפש דם נקי שאף שבאמת הוא חייב מיתה מ"מ דם נקי יחשב, ובאיות אפן כאשר לא יקים את דברי התורה הזאת וא"ש.

ברוך אתה בעיר וכו' כל הברכות, ומסיים ברוך טנאך עיין רש"י ז"ל. ונ"ל דהענינים שהיו מביאים בכורים בסל היה הסל לכהן, ודרשו חז"ל "בתר עניא אזלא עניותא" לא כן העשירים שמביאים בסלים של זהב או שאר מתכת היו לוקחים הסל בחזרה, וזהו אחרי הברכות תהי' עוד ברכה ברוך טנאך דהיינו גם הסל יהי' מבורך, כי תקח אותו לך בחזרה.

ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה, ברוך פרי בטנך וכו'. נ"ל דבאמת קשה שכתוב בפ' בחקותי והשיג לכם דיש את בציר וגו' וישן מפני חדש תוציאו ואכלתם לחמכם לשבע, אוכל קמעא ומתברך במעיו. א"כ מה לנו רבוי התבואות והפירות וכדומה. וכן הקשו המפרשים. אבל בפשיטות י"ל שגם הבריות ירבו מאוד ויהיו צריכים לפירות הרבה. וזה פרוש הכתוב כאן ברוך אתה בשדה וגו' ברוך פרי בטנך, ודו"ק.

והלויים גוים רבים ואתה לא תלוה. נ"ל דברכה והלויים רק כדי שיקיימו מ"ע לדעת הרמב"ם דמנה מ"ע להלוות גוים ברבית. רק דרשינן בגמ' עמי ונכרי, אף לנכרי ברבית עמי קודם. א"כ לא יקיימו המצוה, שאם יבוא ישראל וגוי יהי' מוכרח להלוות לישראל, וע"ז אמר ואתה לא תלוה, ולכן בכל פעם תקיים המ"ע.

והצר לך בכל שעריך עד רדת חומתך הגבהת והבצורות אשר אתה בוטח בהן בכל ארצך והצר לך בכל שעריך וכו' והנה לכאורה הני תרי והצר לך, חד מהם מיותר לגמרי. ונ"ל שפסוק זה בא לרמוז מאי דאיתא במ"ר